

Behoort bij schrijven no. 451.405.

VERTROUWELIJK

PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ (P.S.P.).

Ontstaan.

Eind 1955 verenigde een aantal personen, voortgekomen uit de vredesbeweging "De Derde Weg", "Kerk en Vrede" en de "Algemene Nederlandse Vredesactie (ANVA)" zich in het zgn. Radicaal Democratische Daklozenberaad.

Hun streven was er op gericht om aan een radicaal-democratische Derde Weg-visie een partij-politiek karakter te geven. Daarbij zat de bedoeling voor dat de stem van het pacifisme zich, gesteund door een radicale, socialistische politiek, in ons land en in het parlement zou kunnen doen horen.

De politieke organisatie zou een anti-militairistisch, anti-kapitalistisch en anti-koloniaal karakter moeten hebben en alle radicaal-democratische, socialistische en pacifistische krachten moeten bundelen.

Na een langdurige voorbereiding kon in een op 26 en 27 januari te Utrecht gehouden congres worden overgegaan tot de oprichting van de nieuwe partij, genaamd Pacifistisch Socialistische Partij (P.S.P.)

A. Beginnelprogramma.

Inleiding.

Uit het beginselprogramma van de P.S.P. blijkt dat zij een radicale vernieuwing van ons volksleven voorstaat en wel:

- 1e. Een geestelijke vernieuwing: Hiermede wordt bedoeld dat de verhoudingen tussen individuen en groepen niet op macht dienen te worden gebaseerd, maar op liefde en recht.
- 2e. Een sociale en economische vernieuwing; uitgaande van de gelijkberechtigtheid van alle mensen - mede tot uiting te brengen in de economische gelijkheid van allen en in de volledige medezeggenschap van alle werkers in de ondernemingen - zal de maatschappij zo dienen te worden opgebouwd dat de klassen verdwijnen.

Democratie.

Met verwerping van elk autoritair stelsel, zowel op staatkundig- als op economisch terrein, zal worden gestreefd naar een juiste toepassing van de democratie op elk terrein.

Verwerping van geweld.

Geweld, als middel ter oplossing van geschillen, zowel op internationaal gebied, als tussen de verschillende maatschappelijke groepen van één volk, wordt verworpen.

Op grond hiervan weigert de partij om de militaire paraatheid te aanvaarden als factor voor het verkrijgen van een juiste verhouding tussen de volkeren en is zij gekant tegen elke bewapening.

Economisch leven.

Een economisch stelsel, waarbij enkelingen of groepen voordeel putten uit de arbeid van anderen, is verwerpelijk.

Gestreefd moet worden naar een samenleving, waarin de productiemiddelen, grond, huizen, transport-, bank- en verzekeringswezen aan de gemeenschap behoren.

Alle ondernemingsvormen, wier doel is winst te maken, behoren te worden afgeschaft.

Op deze punten hoopt de P.S.P. onder haar vaan te verenigen de links georiënteerde progressief denkenden, die zich noch bij de P.v.d.A., noch bij de CPN thuis voelen.

Ontwapening.

Het P.S.P.-standpunt inzake ontwapening is door vooraanstaande partijfiguren nader toegelicht. Kort samengevat komt dit op het volgende neer.

De P.S.P. staat eenzijdige ontwapening voor, aangezien internationale ontwapening niet zonder meer mogelijk is. Indien Nederland daartoe zou besluiten, zou wel het voortbestaan van de NAVO ernstig

in gevaar komen, maar Rusland zou dan zijn angst voor het Westen gaan verliezen, en dit is allereerst nodig, indien men de wereldvrede voorstaat.

De angst voor Rusland wordt in Nederland door de propaganda stelselmatig aangekweekt, doch deze angst is overdreven, aangezien niets er op wijst dat Rusland zijn voorsprong militair zal aanwenden.

Van Rusland wordt verwacht dat het zich zal aansluiten bij een eenzijdige ontwapening van het Westen, daar het anders de wereldopinie tegen zich zou krijgen.

B. Houding tegenover het communisme.

Krachtens haar beginselprogramma wijst de P.S.P. elk autoritair stelsel af, ook het communistische. Bestuursleden hebben zich meermalen in deze zin geuit.

Zij voegden daar dan echter aan toe dat de P.S.P. het communisme niet wil bestrijden, aangezien de partij dan terecht zou komen in het vaarwater van de anti-communisten.

Over het algemeen kon worden geconstateerd dat in P.S.P.-vergaderingen de sprekers hun kritiek meer richtten op de P.v.d.A., dan op de CPN, al werd dan ook wel gezegd dat men niet de communistische kant uit wilde.

Voor deze houding gelden vermoedelijk twee beweegredenen. Eensdeels tracht de P.S.P. leden te winnen uit de "linkervleugel" van de P.v.d.A., anderdeels is zij kennelijk beducht naar "rechts" af te glijden door een actief anti-communisme.

Volgens Dr. O. NOORDENBOS (P.S.P.-lid Provinciale Staten van Noord-Holland) is het communisme wel een gevaar, maar is ook in de communistische partijen een evolutie mogelijk. In dit verband wees hij op de ontwikkeling in Joegoslavië en Polen.

Ook hij acht het ongewenst zich te laten verleiden tot een anti-communisme, dat drijft naar het kapitalistische kamp. Zowel hij als Van STEENIS (P.S.P.-voorzitter) huldigen het standpunt dat men elke kans op een "gesprek" tussen Oost en West moet aangrijpen.

P.S.P. en de Nederlandse Vredesraad.

De aanmelding voor het P.S.P.-lidmaatschap van een voormalig partijbestuurslid van de voormalige Socialistische Unie, tevens lid

VERTROUWELIJK

van het Algemeen Bestuur van de Nederlandse Vredesraad, gaf aanleiding tot scherpe discussies in de afdeling Utrecht van de P.S.P.

Sommige leden verklaarden de Vredesraad te beschouwen als anti-pacifistisch en er niets voor te voelen de P.S.P. de extreme kant uit te laten trekken, dan wel een P.S.P.-infiltratie door de huns inziens uitgesproken communistische NVR toe te staan of aan te moedigen. Anderen daarentegen beschouwden de N.V.R. wel degelijk als een actieve vredesorganisatie. Zij zagen er dan ook geen enkel bezwaar in een lid van die organisatie tot de P.S.P. toe te laten, temeer daar er in hun ogen geen sprake was van enig strijdig belang.

Het hoofdbestuur staat op het standpunt dat elk P.S.P.-lid vrij is toe te treden tot de Nederlandse Vredesraad, en daarin een functie te bekleden.

C.P.N.-houding t.o.v. de P.S.P.

Ter bepaling van haar houding jegens de P.S.P. gelden voor de C.P.N. de volgende overwegingen:

- 1e. Volgens het marxisme-leninisme moet een communistische partij er tegen waken geïsoleerd te geraken van de massa. Na de gebeurtenissen in Hongarije was dit zeer sterk het geval. Contact met een kleine partij als de P.S.P. biedt de C.P.N. de mogelijkheid gehoor te vinden bij mensen die zij anders niet zou kunnen bereiken.
- 2e. Eén van de belangrijkste doeleinden van de politiek van de Sowjet-Unie t.a.v. de vrije wereld is de eenheid van het Westen te breken.

De C.P.N. poogt dit streven te steunen door het propageren van ontwapening en het doorvoeren van een neutraliteitspolitiek.

Voor Nederland zou dit betekenen: het uittreden uit de NAVO.

Ook de P.S.P. is hiervan een voorstandster, zij het op andere gronden. Hetzelfde geldt t.a.v. de opvattingen van beide partijen over het verbod van de atoombom.

- 3e. De C.P.N. zou het toejuichen als de P.v.d.A. bij verkiezingen stemmen zou verliezen aan de P.S.P.

Vermoedelijk is dit bij de Statenverkiezingen in zekere mate wel het geval geweest. Naar alle waarschijnlijkheid is evenwel mede een aantal tevoren op de C.P.N. uitgebrachte stemmen

aan de P.S.P. ten goede gekomen.

De hiervoren geformuleerde overwegingen lagen kennelijk ook ten grondslag aan uitlatingen van partijbestuurders van de CPN, die meermalen blijk gaven van een welwillende belangstelling t.o.v. de P.S.P.

In een artikel in "Politiek en Cultuur" van februari 1958 heeft Harry VERHEY (2e algemeen secretaris van de C.P.N.) eveneens aandacht aan de P.S.P. gewijd. Zijn uitgangspunt vormt daarbij de verontrusting over het gevaar van de atoomoorlog en de doorwerking daarvan onder de sociaal-democratische delen van het Nederlandse volk. Een ongerustheid, die zijns inziens mede tot uitdrukking kwam in de oprichting van de P.S.P.

Zijn mening dienaangaande vat hij als volgt samen. Het deelnemen aan de Statenverkiezingen in Noord-Holland door de P.S.P. noodzaakt de C.P.N. om ook in het politieke vlak haar houding tegenover de P.S.P. te bepalen. Met het oog hierop moet de C.P.N. de doelstellingen en het werk van de P.S.P. vanuit concrete verhoudingen benaderen.

Het pacifisme van de P.S.P. is verwerpelijk, aangezien dit de strijd voor de vrede niet kan doen zegevieren. Er zijn echter enige punten in het programma van die partij, zoals het uittreden uit de NAVO, neutraliteit en socialisme zonder atoombom, die ook de C.P.N. kan onderschrijven.

Op grond hiervan wil de C.P.N. tegenover de P.S.P. een vriendschappelijke en welwillende houding aannemen in de vorm van coëxistentie.

Dualisme van de P.S.P.

Tengevolge van haar heterogene samenstelling heeft de P.S.P. een typisch dualistisch karakter.

Al naar gelang hun instelling leggen haar woordvoerders in hun propaganda de nadruk op het socialisme dan wel op het pacifisme (anti-militairisme). Daarbij blijkt dan meermalen duidelijk dat in-

VERTROUWELIJK

tern geen overeenstemming bestaat over de inhoud van deze begrippen.

Omvang.

Eind 1957 bedroeg het ledental 858; volgens de laatste gegevens (april 1958), ruim 1300 verdeeld over 19 afdelingen, waarvan 9 in Noord-Holland het gewest van die naam vormen. Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten behaalde de P.S.P. in Noord-Holland ruim 35.000 stemmen.

C. Conclusie.

De doelstellingen en de radicale tendenzen van deze partij, alsmede een zekere toeloop van voormalige CPN-ers en EVC-ers wettigen volkomen de indruk van een extreme organisatie, met ontwikkelingsmogelijkheden in politiek extremistische richting en bieden tevens aangrijpingspunten voor beïnvloeding door de CPN.

Het zou echter voorbarig zijn haar reeds thans te kenschetsen als extremistisch. Zulks temeer nu de politieke activiteiten van haar representanten nog grotendeels moeten worden afgewacht.

mei 1958.